

Кузик М.В.

студент,

Ужгородський національний університет

Ерфан Є.А.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин,

Ужгородський національний університет

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-448-4-19>

ПРІОРИТЕТИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Гарантією розвитку будь якої країни, в тому числі і України, завжди була і залишається розвинена транспортна система і відповідна їй інфраструктура, завдяки яким підвищується рівень інвестиційної привабливості країни. Крім того, транспортна інфраструктура сприяє інтеграції національних транспортних систем у європейські та світові системи.

Транспортна інфраструктура це сукупність різних об'єктів, які здійснюють ремонти, займаються будівництвом та реконструкцією, а також утриманням доріг, мостів та інших дорожніх шляхів в належному стані. До транспортної інфраструктури також відносяться дороги та станції, необхідні для безпечного руху, різні установки для захисту навколишнього середовища від викидів транспортних засобів [1].

Транспортна інфраструктура України є досить складною, оскільки її складові частини тісно взаємопов'язані між собою та взаємодіють в межах визначеної мети.

Військова агресія російської федерації проти України суттєво вплинули на міжнародні економічні відносини, на функціонування українських підприємств, порушивши ланцюги постачання, знищивши транспортну інфраструктуру та змусивши компанії переорієнтуватися на нові ринки. Експорт, який до війни був важливою складовою економіки України, зазнав значних втрат через блокаду портів, втрату доступу до традиційних ринків збуту та ускладнений логістичний доступ до європейських партнерів.

На сьогодні, повною мірою оцінити збитки завдані війною не реально. За оцінками експертів збитки та втрати є значними, падіння реального ВВП в Україні за 2023 рік виявилось значно вищим, ніж у тих країн де відбувалися збройні конфлікти [2].

Світовий банк оцінив розмір завданої шкоди та потреби на відновлення (RDNA2) наслідків військових дій в основних секторах

економіки України. Згідно зі звітом, загальна сума збитків від безпосередніх руйнувань складає \$135 млрд., з яких на транспорт припадає 26%. Щодо потреб на відновлення та відбудову України, необхідно \$411 млрд, з яких транспортний сектор потребує 22% (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Безпосередні збитки та потреби у відновленні основних секторів економіки України за оцінкою Всесвітнього банку RDNA2

Збитки від посередніх руйнувань, 135 млрд дол.		Загальні потреби у відновленні, 411 млрд дол.	
Житловий сектор	37%	Транспортний сектор	22%
Транспортний сектор	26%	Житловий сектор	17%
Енергетика	8%	Енергетика	11%
Торгівля та промисловість	8%	Сектор соціального захисту	10%
Сільське господарство	6%	Сільське господарство	7%

Джерело: складено автором на основі [3]

На кінець 2023 року була зроблена оцінка RDNA3, яка охоплює збитки, заподіяні за дворічний період з моменту повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Відповідно до звіту, прямі збитки в Україні сягають майже 152 млрд доларів, причому найбільш постраждалими секторами визначені житло, транспорт, торгівля та промисловість, енергетика та сільське господарство [4].

У 2024 році на відновлення транспортної інфраструктури та логістики було виділено 2,3 млрд доларів, які спрямують таким чином: 1 млрд 240 млн доларів – на дорожню інфраструктуру, 420 млн доларів – на залізничну, 270 млн доларів – на міський транспорт, 255 млн доларів – на пункти пропуску, 94 млн доларів – на поштову службу, 53 млн доларів – на внутрішні водні шляхи, 2 млн доларів – на авіацію [4].

Як бачимо, більша сума на відновлення дорожньої інфраструктури, припадає на залізничну інфраструктуру, оскільки залізниця вважається стратегічним транспортом країни.

Війна внесла свої корективи, через блокаду морських портів відбулися зміни в логістиці. Через це сформувалися пріоритетні напрямки розвитку транспортного сектора. Найбільш перспективними напрямками нині вважаються розвиток автомобільних шляхів з'єднання України з Європою, будівництво евроколій на території України та універсальних транспортних хабів [5].

Крім того, в Україні започатковується цифрове управління відбудовою транспортної інфраструктури, що сприятиме ефективному розподілу коштів на відновлення інфраструктури. Разом з тим, відбудова

транспортної інфраструктура потребує і сучасного інноваційного підходу.

Післявоєнне відновлення української транспортної інфраструктури має враховувати вимоги євроінтеграції, особливо у сфері транспорту, такі як екологічність транспорту, оскільки саме транспортний сектор виступає найбільшим джерелом забруднення та викидів парникових газів. В Україні, більшість транспортних засобів, що експлуатуються є застарілими, неефективними, що дуже негативно впливає на навколишнє середовище та здоров'я людей.

Для соціально-економічного розвитку більшість країн світу вкладають значні кошти на удосконалення, модернізацію, нове будівництво та підтримку в належному стані своєї транспортної інфраструктури.

У 2024 році Європейським Союзом було прийнято рішення інвестувати у 134 транспортні проекти 7 мільярдів євро для стабільної, безпечної та розумної транспортної інфраструктури. Це сприятиме міжнародній співпраці у сфері сталого розвитку транспортної інфраструктури та транспорту до 2030 року. Основна частина фінансування, а це 83%, буде спрямована на проекти для вдосконалення та модернізації транспортних мереж та морських маршрутів ЄС, покращення кліматичних показників, і також на проекти щодо поліпшення експортно-імпоротної діяльності між Україною та ЄС за рахунок покращення транспортної інфраструктури при транспортуванні вантажів через пункти пропуску на кордоні між Україною, Молдовою та Румунією [6].

Тому, важливими завданнями для України є відновлення в першу чергу зруйнованої, внаслідок бойових дій, транспортної інфраструктури, її модернізація відповідно до цілей сталого розвитку, впровадження інновацій та забезпечення стійкості транспортних мереж в умовах військових і післявоєнних викликів. Пріоритетними цілями є будівництво та модернізація колій залізниці в напрямках кордонів з країнами ЄС, та розвиток портів Дунаю.

Минулого року Європейська комісія та Європейський інвестиційний банк надали результати дослідження щодо планів будівництва в Україні евроколії шириною 1435 мм. На розвиток та вдосконалення залізничної мережі та розбудови в Україні евроколії розміром 1435 мм, у рамках програми «Механізм Сполучення Європи» (CEF), Європейським Союзом заплановано виділення коштів для Укрзалізниці у розмірі 42,95 млн євро [7].

Зняття бар'єрів, пов'язаних з шириною колії у західному регіоні країни, спростить ланцюги постачання та зменшить час доставки вантажів, що призведе до зниження витрат та підвищить експортний потенціал України. А продовження колії європейської ширини вглиб країни дозволить підвищити рентабельність вантажних перевезень.

Отже, для експортоорієнтованого розвитку Україні необхідно розвивати транспортну інфраструктуру і логістику які є ключовими. А для ефективного функціонування транспортної інфраструктури необхідне постійне її удосконалення, модернізація, а також залучення інвестицій у цю сферу.

Україна має націлитися на співпрацю з сусідніми країнами ЄС над транскордонними інфраструктурними проектами, які сприяють регіональному зв'язку та економічній інтеграції. Це включає спільні інвестиції в транспортні мережі, енергетичну інфраструктуру та цифровий зв'язок, які приносять користь як Україні, так і сусіднім країнам ЄС.

Список використаних джерел:

1. Протокол про сталий транспорт до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат від 26.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_576#Text (дата звернення: 18.11.2024 р.).

2. Фінансово-економічні наслідки війни. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html (дата звернення: 03.12.2024).

3. Прес-реліз Світового банку №: 2023/ECA/82. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2023/03/23/updated-ukraine-recovery-andreconstruction-needs-assessment> (дата звернення: 01.12.2024).

4. На відновлення транспортної інфраструктури цього року необхідно спрямувати 2,3 млрд доларів. URL: <https://www.railinsider.com.ua/na-vidnovlennya-transportnoyiinfrastruktury-czogorich-neobhidno-spryamuvaty-23-mlrd-dolariv/> (дата звернення: 03.12.2024).

5. Інвестувати в транспортну інфраструктуру варто навіть попри війну. URL: <https://eba.com.ua/investuvaty-v-transportnu-infrastrukturu-varto-navitpopry-vijnu/> (дата звернення: 01.12.2024).

6. EU invests record €7 billion in sustainable, safe and smart transport infrastructure. URL: https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/eu-invests-record-eu7-billion-sustainable-safe-andsmart-transport-infrastructure-2024-07-17_en (дата звернення: 27.11.2024).

7. Ключові зміни у транспортно-логістичній галузі в 2024 році. URL: <https://trans.info/ua/klyuchovi-zminy-u-transportno-lohistychniy-haluzi-v-2024-rotsi-381521> (дата звернення: 04.12.2024).